

Hållbara bibblan

Om MIK och Agenda 2030 i
ett biblioteksperspektiv

Biblioteksutveckling
Sörmland

Innehåll

Sammanfattning	1
Inledning	2
Vi tänker globalt, vi arbetar lokalt	2
MIK som verktyg för Agenda 2030	2
Agenda 2030 + MIK = hållbar biblioteksutveckling	4
Genomförande	6
Hållbara bibblan	6
Vad har vi gjort?	6
Belysa genom omvärldsbevakning	6
Sprida vidare	7
Berätta på Library Map of the World	8
Tematisera för att begripa	8
Vi gör ett MIK-jam Agenda 2030	10
Designa en bättre värld ihop	10
Podcasten Hållbara bibblan	12
Reflektioner om arbetsprocessen	13
Vi vill skapa förutsättningar för medskapande	13
Vi behöver stanna i problem och behov	14
Tillsammans gör vi större skillnad	14
Några slutord	15

Sammanfattning

Biblioteksutveckling Sörmland har under 2021 haft ett uppdrag från Kungliga bibliotek, KB att utforska bibliotekens lärande kring Agenda 2030 och de globala målen med särskilt fokus på relationen till MIK, medie- och informationskunnighet.

Hållbara bibblan har blivit vårt paraply och innehåller fyra teman, vilka är:

- Design för delaktighet på internet
- Kommunikation för en hållbar värld
- Öppna data i en hållbar stad
- Biblioteken i en cirkulär ekonomi

Dessa teman har hjälpt oss vrida och vända på Agenda 2030 i relation till lokal och regional biblioteksutveckling.

Detta är vår återrapportering till KB där vi beskriver arbetet i tre delar:

- Inledning
Det här avsnittet får du en kort introduktion till området Agenda 2030 och MIK, medie- och informationskunnighet samt en bakgrund till det uppdrag som Biblioteksutveckling Sörmland fick av KB.
- Genomförande
Här får du en översikt av vad och hur vi har genomfört och varför vi har tematiserat, arrangerat ett MIK-jam Agenda 2030 och producerat en podd-serie.
- Reflektioner om arbetsprocessen
I det här avsnittet kan du ta del av några reflektioner om arbetsprocessen och hur vi upplevde att uppdragsformen fungerade.

Inledning

Vad tänker du på när du hör 2030? Vi på Biblioteksutveckling Sörmland tänker på data som demokratisk resurs, delat lärande och att möjliggöra möten för bättre resursanvändning. Framförallt tänker vi på Hållbara bibblan. Om hur vi hamnade där ska vi berätta, men först ska vi ge en kort bakgrund till detta.

Vi tänker globalt, vi arbetar lokalt

Agenda 2030 är världens gemensamma (förändrings)plan för framtiden - med insikter om att vi är de som måste stoppa klimatförändringarna, och att det är vi idag som kan utrota fattigdomen. Det är svårt, det är stort, det är våra viktigaste utmaningar. Agenda 2030 och de sjutton globala målen är odelbara och balanserar den ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling.

Vårt och allas arbete med de globala målen ska genomsyras av att ingen får lämnas utanför. Det är både ett mål och en förutsättning i Agenda 2030. När vi på Biblioteksutveckling Sörmland utforskat de globala målen utifrån ett biblioteksperspektiv har vi - likt många andra som arbetar med att genomföra Agenda 2030 - sett att det kräver arbetsätt där många perspektiv, många aktörer, många människor inkluderas.

I genomförandet av Agenda 2030 finns också en stark idé att de lokala och regionala arenorna är viktiga. I en fem minuter lång film föreläser Jan Holmqvist, bibliotekarie i Danmark, om hur bibliotek kan möjliggöra för lokalsamhällen och gemenskaper att göra sådant som har påtagliga effekter för de globala målen. Holmqvist menar att de globala målen "should be part of every existing library strategy in a meaningful way"¹. Just meningsfullhet knyter också samman hur arbetet med de globala målen behöver ta plats i biblioteksverksamheten och i det dagliga arbetet och hur det syns i biblioteksplaner. Vi behöver visa hur vi gör bibliotek för omställning mot en hållbar utveckling. Som alltid, i både ord och handling, i växelverkan.

MIK som verktyg för Agenda 2030

Tillgång till information är ett mänskligt behov, fri kunskap är en mänsklig rättighet². MIK handlar om att kunna finna, analysera och kritiskt värdera information, men också att förstå mediernas roll i samhället och kunna uttrycka oss och skapa innehåll. Statens medieråd definierar MIK som:

1 Holmqvist, J. (2021). "Sustainable Development Goals in the library world - and beyond" <https://youtu.be/7DI-ELA2ORM> (hämtad 2022-02-28)

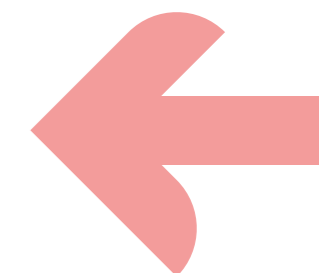
2 Se till exempel FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948) och Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest (2006).

"kunskaper, förmågor och förhållningssätt som är nödvändiga för ett aktivt medborgarskap: för att var och en ska kunna ta till sig tillförlitlig information, bilda sig åsikter och göra sin röst hörd".³

Mycket av MIK-arbetet idag grundar sig i Unescos ramverk från 2011. MIK utvecklas samtidigt i takt med att tekniken och vår medieanvändning förändras, och 2021 kom ett uppdaterat ramverk.⁴ I det nya ramverket lyfter Unesco fram MIK som ett verktyg för en öppen och hållbar utveckling, och som en nödvändig kunskap som främjar människors deltagande i samhället.⁵

Människors förmåga att navigera i medie- och informationslandskapet, men också använda, dela och skapa information på ansvarstagande sätt blir helt enkelt av stor relevans för att världen ska kunna nå de globala målen. MIK är en demokratifråga som blivit än viktigare i takt med digitalisering och nya möjligheter att dela kunskap. Å ena sidan får var och en fler möjligheter, å andra sidan dyker det upp nya risker. Ökande informationsflöden och desinformation är faktorer som kan avleda oss från att göra verkstad av globala överenskommelser som Agenda 2030.⁶

Människors förmåga att navigera i medie- och informationslandskapet, men också använda, dela och skapa information på ansvarstagande sätt blir helt enkelt av stor relevans för att världen ska kunna nå de globala målen. MIK är en demokratifråga som blivit än viktigare i takt med digitalisering och nya möjligheter att dela kunskap.

I det uppdaterade MIK-ramverket kopplar Unesco också ihop MIK med ramverket för utbildning och lärande för hållbar utveckling. Det ramverket handlar om livslångt lärande som stärker människor i att ta välinformerade beslut med hänsyn till klimatet och med respekt för mångfald. Människor oavsett ålder och bakgrund ska stimuleras genom livet till

3 Statens medieråds webbplats <https://www.statensmedierad.se/mik-sveriges-kunskapsbank/vad-ar-mik> (hämtad 2022-02-28)

4 Se till exempel Nilsson, O. (2021) "MIK 2.0 Unescos ramverk uppdaterat" <https://digiteket.se/inspirationsartikel/mik-2-0-unescos-ramverk-uppdaterat/> (hämtat 2022-02-28)

5 Unesco (2021). "(Summary) Media and Information Literacy - the Time to Act is Now!"

6 Unesco (2021). "(Summary) Media and Information Literacy: the Time to Act is Now!"

kritiskt tänkande, kollektivt beslutsfattande och till att ta ansvar för nuvarande och framtida generationer.⁷

International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA lyfter också fram hur bibliotek stödjer alla de globala målen genom sitt arbete med MIK, människors digitala delaktighet och allas tillgång till information, kultur och kulturarv.⁸

Agenda 2030 + MIK = hållbar biblioteksutveckling

KB beslutade att inom ramen för sitt uppdrag att "främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet" att i slutet av 2020 bevilja 100 000 kronor i utvecklings- och spridningsbidrag till Biblioteksutveckling Sörmland för en satsning på Agenda 2030. KB har identifierat att det är ett område som behöver utvecklas för att stödja implementeringen i lokal biblioteksverksamhet.

Vi på Biblioteksutveckling Sörmland genomförde under 2019 och 2020 ett av Sida finansierat kommunikationsprojekt som kom att heta #Vattenspridaren. I det projektet arbetade vi med skapande på bibliotek för en hållbar framtid utifrån jämlikhet och vatten som är två av de globala målen. Det var en process och ett resultat där vi på kreativa sätt försökte adressera Agenda 2030 och lärande. Parallellt har vi arbetat med mänskliga rättigheter i olika former, inte minst i projektet "Språk, makt och skapande" som byggde vidare på rapporten "Språk, makt och hållbar biblioteksutveckling" samt samarbetsprojektet "Löpa linan ut" om barns rättigheter.

Det var också mot bakgrund av dessa satsningar som vi fick uppdraget av KB att utforska infallsvinklar på bibliotek och MIK i relation till Agenda 2030. Fokus har varit att skapa digitalt material för folkbibliotek och regional biblioteksverksamhet, och att använda Digiteket som publiceringsplattform. Satsningen inleddes i början av 2021 och redovisades i början av 2022.

Vi har tagit oss an uppdraget med ett nyfikat förhållningssätt och försökt hitta vägar fram för bibliotek att tänka och agera hållbart.

- **belysa hur Agenda 2030 hänger samman med bibliotek och bibliotekens arbete kring MIK.**
- **bidra till att öka kännedomen om Agenda 2030 och de globala målen i ett biblioteksperspektiv.**
- **introducera bibliotekspersonal till Agenda 2030 och de**

globala målen i en biblioteksutvecklingskontext.

- **knyta samman biblioteksutveckling på lokal och regional nivå.**
- **fokusera på samskapande metoder för att förverkliga Agenda 2030.**

⁷ Unesco (2021). "Modul 13 Media, Technology and the sustainable development goals; the MIL Context" I: Media and information literate citizens: think critically, click wisely!

⁸ IFLA (2016). Access and Opportunity for all – How Libraries contribute to the United Nations 2030 Agenda.

Genomförande

Nedan berättar vi lite om de olika moment som gett oss insikter om hur vi på Biblioteksutveckling Sörmland kan vara en schysst samarbetspart som sätter människan i centrum. Vi har helt enkelt försökt göra de globala målen mer greppbara för oss och för andra.

Hållbara bibblan

Vi har försökt möjliggöra både för oss och andra att fortsätta bygga vidare på våra teman och exempel. Därför har vi samlat våra erfarenheter, ett urval av material och reflektioner i en digital kunskapsplattform⁹ som vi också kallat Hållbara bibblan. Hållbara bibblan har genom den här satsningen blivit ett paraplybegrepp för vårt arbete med Agenda 2030 och de globala målen.

Med kunskapsplattformen hoppas vi att inspirera till och stödja biblioteksutveckling utifrån Agenda 2030 både nu och imorgon. Innehållet fokuserar på MIK i relation till bibliotekens uppdrag och de globala målen samt arbete med biblioteksplan. Vi vill stimulera samtal om till exempel varför det kanske är så att vi som arbetar på bibliotek och med biblioteksutveckling behöver kunna de globala målen lite bättre än de flesta.

Vad har vi gjort?

- **omvärldsbevakat och letat initiativ som är relevanta för bibliotek.**
- **undersökt den globala plattformen Library Map of the World.**
- **skapat innehåll till den nationella lärplattformen Digiteket**
- **tematiserat området bibliotek, MIK och Agenda 2030.**
- **arrangerat MIK-jam Agenda 2030.**
- **producerat poddserien Hållbara bibblan.**

Belysa genom omvärldsbevakning

Det finns många initiativ kring de globala målen som är av relevans. Därtill finns det även rapporter och exempel på hur bibliotek konkret bidrar till de globala målen. Omvärldsbevakning är därför ett strategiskt verktyg som vi har använt för att belysa hur Agenda 2030 hänger samman med bibliotek och bibliotekens arbete kring MIK.

För att få syn på hur vi gör biblioteksutveckling för en mer hållbar värld har vi samlat in

9 [Hållbara bibblan \(padlet.com\)](https://padlet.com/)

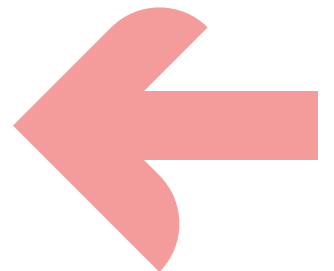
och analyserat sådant som sker lokalt, nationellt och globalt. Vi tog oss an detta genom att samla och sortera upp sådant material på en intern digital anslagstavla. Därigenom har vi skapat en kollektiv omvärldsbevakning där vi har kunnat reflektera på idéer och innehåll. Det är ett enkelt, men effektivt sätt att tillsammans i en arbetsgrupp att arbeta kring och sortera i ett komplext område, men också att främja kunskapsutveckling internt.

Sprida vidare

Längs vägen har vi förmedlat goda exempel, infallsvinklar och initiativ. Bland annat har vi haft satsningar i våra sociala medier under hashtaggen #HållbaraBibblan¹⁰ där vi lyft fram bibliotek och Agenda 2030 på olika sätt. Det har varit ett sätt att i det vardagsnära kommunicera Agenda 2030 och de globala målen i ett biblioteksperspektiv. Vi har även använt Digiteket för att både publicera material och tänka kring kunskapsluckor.

Till Digiteket har vi under perioden skapat kursen "Queering Wikipedia – gör internet lite mer jämlikt"¹¹ och publicerat artikarna "Library Map of the World – dela din berättelse om de globala målen"¹² och "Globala målen inspirerar till boktips på Facebook"¹³.

Till Digiteket har vi under perioden skapat kursen "Queering Wikipedia – gör internet lite mer jämlikt" och publicerat artikarna "Library Map of the World – dela din berättelse om de globala målen" och "Globala målen inspirerar till boktips på Facebook"

Under MIK-jam Agenda 2030 samarbetade vi med Digiteket genom att redaktionen fick i uppgift att observera och dokumentera. Redaktionen publicerade sin artikel "MIK-jam Agenda 2030 – kreativ inspiration för lokala lösningar" under våren 2022.¹⁴

När det gäller Digiteket har vi inte kunnat skapa eller publicera den mängd innehåll som vi initialt hade planerat. I stället har vi formulerat uppslag på artiklar och kurser som kan vara relevanta att skapa kommande år. Vi har bland annat påbörjat arbetet med kurser om Library Map of the World och utifrån de teman vi arbetade med i MIK-jam Agenda 2030.

10 BUS facebook-sida <https://www.facebook.com/page/140754962640522/search/?q=%23H%C3%A5llbaraBibblan> (hämtad 2022-02-28) och BUS twitter <https://twitter.com/busormland>

11 Queering Wikipedia – gör internet lite mer jämlikt - Digiteket

12 Library Map of the World – dela din berättelse om de globala målen - Digiteket

13 Globala målen inspirerar till boktips på Facebook - Digiteket

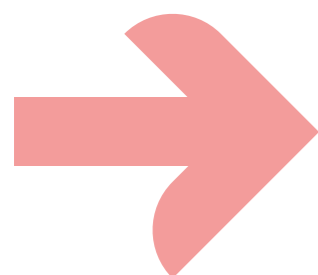
14 MIK-jam Agenda 2030 – kreativ inspiration för lokala lösningar - Digiteket

Berätta på Library Map of the World

Vi har undersökt IFLAs globala plattformen Library Map of the World. Både utifrån hur det går att bidra med material till och att öka kännedom om Library Map of the World. Tillsammans med KB testade vi att skicka in varsin så kallad SDG story. Den ena om Digiteket och den andra om projektet Vattenspridaren. Efter ett par månader fick vi feedback från Library Map of the World som innebar att vi behövde göra en hel del kompletteringar för att våra berättelser skulle antas.

Även om vi ännu inte haft möjlighet att gå vidare med att göra dessa så har feedbacken i sig varit värdefull för att förstå hur Library Map of the World fungerar och i arbetet med att visa på möjliga användningsområden av resursen för svenska bibliotek. Vi har även haft möten och fått material från Library Map of the World. Eftersom handläggningstiden för våra inskickade berättelser var längre än förväntat och likaså väntan på material efter det så har vi inte kunnat producera någon kurs ännu.

Vi ser att det finns potential med Library Map of the World, och inte minst närvaron av storytelling och det globala sammanhanget. Även om trösklarna kan upplevas vara ganska omfattande för att skapa och bli antagen med sin berättelse så kan svenska bibliotek i högre utsträckning än idag använda de verktyg som finns där för att såväl hitta som kommunicera sina Agenda 2030-berättelser.

Även om trösklarna kan upplevas vara ganska omfattande för att skapa och bli antagen med sin berättelse så kan svenska bibliotek i högre utsträckning än idag använda de verktyg som finns på Library Map of the World för att såväl hitta som kommunicera sina Agenda 2030-berättelser.

Tematisera för att begripa

Vi har genom att omvärldsbevaka och iterera idéer identifierat fyra teman. Det är dessa teman som vi har valt att fokusera mer på och som har varit grund för arbetet med MIK-jam Agenda 2030 och podd-serien Hållbara bibblan. Tematiseringen har varit ett sätt att begripliggöra de globala målen i förhållande till både varandra och biblioteksutveckling. Vi har introducerat Agenda 2030 i kontexten biblioteksutveckling samtidigt som det har varit ett sätt att belysa hur det hänger samman med bibliotekens arbete kring MIK. Vi har med dessa fyra teman försökt att ringa in de tre dimensionerna av hållbar utveckling, och undersöka hur de kan konkretiseras i praktiskt arbete. Med tematiseringen har

vi också försökt balansera att de globala målen å ena sidan är odelbara med å andra sidan vårt behov av att sortera och prioritera för att komma vidare. För att skapa växelverkan var det för oss viktigt att varje tema hade minst två globala mål knutna till sig. Vi gjorde därför en prioritering av de globala målen och klustrade. Sedan valde vi bort teman som visserligen handlade om bibliotek men som inte kändes tillräckligt relevanta för MIK.

• Tema 1: Design för delaktighet på internet

I temat Design för delaktighet på internet har vi funderat på hur bibliotekens uppdrag relateras till det livslånga lärandet (Mål 4: God utbildning¹⁵) och tanken om att minska klyftorna i den digitala sfären (Mål 10: Minska ojämlikhet¹⁶ och Mål 5: Jämställdhet¹⁷).

Temat tar sig an hur MIK aktualiseras som ett viktigt kunskapsområde i relation till de globala målen. Centralt i MIK är att vi lär oss genom praktiskt utövande. Vi pratar ofta om att "kunskap är makt", men skulle enkelt kunna utöka till "kompetens är makt" det vill säga förmågan att utföra en uppgift genom att tillämpa kunskaper och färdigheter. Hur kan biblioteken arbeta för ökad digital kompetens genom kreativt skapande och på ett sätt som stärker ett fritt, öppet internet?

• Tema 2: Kommunikation för en hållbar värld

I Kommunikation för en hållbar värld har vi närmast oss hur biblioteken i global solidaritet (Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap¹⁸) kan spela en roll för klimatet (Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna¹⁹) och hållbara beteenden (Mål 12: Hållbar konsumtion²⁰).

Temat tar sig an att vi inte kan varken kommunicera bort klimatkrisen eller kommunicera bort vårt ansvar för att agera, men att kommunikation kan vara ett verktyg för att berätta både vad biblioteket gör för att bidra till hållbar utveckling och förmedla kunskap. Hur tar biblioteken tillvara på exempelvis ungas engagemang i klimatfrågorna?

• Tema 3: Öppna data i en hållbar stad

I Öppna data i en hållbar stad har vi försökt placera biblioteket i utvecklingen av den hållbara staden (Mål 11: Hållbara städer och samhällen²¹), återanvändning av data (Mål 12: Hållbar konsumtion) och dess relevans för globala steg framåt (Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap).

Temat tar sig an en ökad demokratisk tillgång till information och kunskap, och hur bibli-

15 Mål 4: God utbildning för alla - Globala målen (globalamalen.se)

16 Mål 10: Minskad ojämlikhet - Globala målen (globalamalen.se)

17 Mål 5: Jämställdhet - Globala målen (globalamalen.se)

18 Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap - Globala målen (globalamalen.se)

19 Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna - Globala målen (globalamalen.se)

20 Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion - Globala målen (globalamalen.se)

21 Mål 11: Hållbara städer och samhällen - Globala målen (globalamalen.se)

otek kan gå före genom att tillgängliggöra eller främja transparent kunskapsutbyte mellan bibliotek och andra aktörer i samhället. Hur kan bibliotek praktiskt arbeta med att nyttja befintliga resurser tillsammans med besökare och lokala aktörer i syfte att exempelvis förbättra klimatet eller minska utanförskap?

• Tema 4: Biblioteken i en cirkulär ekonomi

I Biblioteken i en cirkulär ekonomi har vi utgått från hur bibliotek är en del av den omställning som krävs (Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna och Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap) kopplat till att främja hållbart beteende (Mål 12: Hållbar konsumtion), hållbara lösningar och innovationer (Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur ²²).

Temat tar sig an den cirkulära ekonomin och verktyg för att minska samhällets resursanvändning och den miljöpåverkan som följer av denna. Hur kan biblioteken skapa förutsättningar för möten mellan människor och aktörer som främjar skapande, återbruk och cirkulära tank?

Vi gör ett MIK-jam Agenda 2030

Vi arrangerade under två dagar ett MIK-jam Agenda 2030. Ett MIK-jam är ett kreativt evenemang där människor tillsammans designar för demokratiutveckling. MIK-jam kan också beskrivas som en metod för verksamhetsutveckling med särskilt fokus på just medie- och informationskunnighet. Målet med MIK-jam är att ge inspiration till nya sätt att arbeta för att utforma lösningar som tar sig an komplexa utmaningar på lokal och global nivå.

I MIK-jam Agenda 2030 kombinerade vi lärande på två nivåer, alltså att arbeta i en strukturerad användarcentrerad metod och arbeta med de globala målen. Vi valde MIK-jam²³ som metod för att den sätter användaren i fokus, men också för att MIK redan finns inbyggt i metodiken. Vi itererade konceptet MIK-jam genom att addera Agenda 2030 och ha våra fyra teman som ett innehållsraster.

Vi ville med MIK-jam Agenda 2030 också knyta samman biblioteksutveckling på lokal och regional nivå, och fokusera på en samskapande process. Flera av de som deltog i MIK-jam Agenda 2030 lyfte fram att de lärt sig metoder och arbetssätt som skulle kunna vara användbara i yrkesrollen.

Designa en bättre värld ihop

I MIK-jam Agenda 2030 utgick vi från övergripande frågeställningar om hur invånare och lokala aktörer kan engageras i globala hållbarhetsutmaningar. Alltså, hur arbetar vi lokalt

²² Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur - Globala målen (globalamalen.se)

²³ MIK-jam är en kreativ metod för verksamhetsutveckling som arbetats fram av Martin Törnros.

men tänker globalt. Vårt MIK-jam byggde på olika spår, alltså de fyra temana ²⁴ som vi tagit fram och som alla var knutna till de globala målen.

24 deltagare från Malmö i söder till Luleå i norr möttes för att samarbeta och tillsammans skapa nya aktiviteter, verktyg och metoder kring hur biblioteken kan arbeta med Agenda 2030. Varje grupp fick första dagen tillgång till en ämneskunnig inspiratör. Majoriteten av deltagare var från folk- eller regionbibliotek. Styrkan i sammansättningen denna gång blev i stället den geografiska bredden, och blandningen av folk- och regionbibliotek.

MIK-jam är ett sätt att få med många personer som under kort tid gör mycket. Vi ser därför stor potential i att metoden just kan involvera flera professioner och aktörer som tillsammans utformar idéer om hur biblioteken kan vara med och lösa hållbarhetsutmaningar. Vårt arrangemang var också öppet för fler yrkesgrupper, men det hade krävt annan slags marknadsföring.

MIK-jam bygger på en designmetodik kallad "Double Diamond" som går ut på att designa rätt sak för rätt målgrupp och designa saken på rätt sätt. Designmetodiken som används har fyra steg som itereras:

- Empatisera
- Definiera
- Idégenerera
- Prototypa / testa

Med hjälp av metodiken stannade vi kvar i att formulera en relevant utmaning som utgår från behov, vi definierade en tydlig målgrupp och försökte sedan hitta lösningar som möter behoven och dessutom testade vi våra idéer på riktiga användare.

Några exempel på lösningar och idéer som formades under de två dagar som MIK-jam Agenda 2030 ägde rum är 17 bokskåp designade i spillmaterial, klimatklubb för unga, Wikipedia i lokalsamhället och en YouTube-klubb. Insikter, resultat och reflektioner finns öppet publicerad för alla att ta del av. ²⁵

Prototyperna och idéerna har också öppen licens vilket innebär att vem som helst kan bygga vidare på eller förverkliga dessa. Alla prototyper är således tänkbara piloter. Detta var även en viktig aspekt i vårt val av metod eftersom vi tror att omställningen också försätter delakultur och transparens.

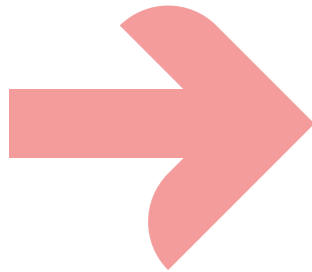
²⁴ Webbplats för MIK-jam Agenda 2030 - temasida <https://www.mikjam.se/jams/agenda2030/teman> (hämtad 2022-02-28)

²⁵ Webbplats för MIK-jam Agenda 2030 – resultatsida <https://www.mikjam.se/jams/agenda2030/resultat> (hämtad 2022-02-28)

Podcasten Hållbara bibblan

Vi har som en del i arbetet producerat en inspirationspodd om biblioteksutveckling och Agenda 2030. I den lyfter vi bibliotekens potential som aktiv part och kreativ kraft i kommuners och regioners arbete med Agenda 2030.

Med podden ville vi också belysa tematiken och idéerna från MIK-jam Agenda 2030 för fler och göra det utifrån ett reflekterande angreppssätt. I "Hållbara bibblan – en serie poddar om bibliotekens arbete med de globala målen" funderar således bibliotekspersonal och olika experter över bibliotekets roll, lärande och brännande frågor om vår framtid.

Med podden ville vi också belysa tematiken och idéerna från MIK-jam Agenda 2030 för fler och göra det utifrån ett reflekterande angreppssätt. I "Hållbara bibblan – en serie poddar om bibliotekens arbete med de globala målen" får bibliotekspersonal och olika experter fundera över bibliotekets roll, lärande och brännande frågor om vår framtid

I de fyra första avsnitten möter Terese Raymond, pedagog och utbildningsproducent med fokus på digital inkludering, och Kjell Eriksson, radio- och tv-personlighet, gäster för att diskutera det lokala i det globala från ett biblioteksperspektiv. Varje avsnitt ger också konkreta exempel inom respektive tema. De som gästar är framför allt deltagare, inspiratörer och arrangörer från vårt MIK-jam Agenda 2030.

De fyra avsnitten lanserades under våren 2022. De är producerade under CC BY-licens²⁶ och kan användas fritt, exempelvis i kurser om MIK och Agenda 2030 på Digiteket.

Reflektioner om arbetsprocessen

Vi har under processen haft ett utforskande förhållningssätt. I arbetet har vi mer fokuserat på att hitta infallsvinklar och testa metodik än på leverans och färdiga resultat. Det innebär att vi har hållit oss kvar i vad som är bibliotekens potential och hur vi agerar på den. Som regional biblioteksverksamhet har vi genom formen på uppdraget kunnat skruva upp arbetet med Agenda 2030 på ett sätt som annars inte hade varit möjligt.

Vi vill skapa förutsättningar för medskapande

Hur skapar vi tillsammans förutsättningar för att göra omställningsarbete på ett systematiskt sätt? Hur gör vi omställningsarbete i praktiken? Vår slutsats av det här uppdraget är att vi behöver skapa ännu mer utrymme för medskapande kring hållbarhetsutmaningarna.

Medskapande handlar om att lära sig av och med varandra. Genom medskapandet har vi kunnat tänka bredare för att väva samman de olika dimensioner som ingår i hållbar utveckling, men vi skulle ytterligare behöva vidga vilka vi inkluderar i detta och hur vi skapar utrymme för förändring. Vi ser också för att göra detta ett värde i att som regional biblioteksverksamhet och biblioteksmyndighet tillsammans hitta former för sådana nationella arenor och möjligheter.

Den formen som KB gett uppdraget har varit ett experimenterande sätt att göra hållbar biblioteksutveckling i en nationell biblioteksinfrastruktur. I Sveriges kommuner och regioner, SKR:s rapport Medskapande omställningsarbete finns en liknelse med en kryssning och expedition. Den går ut på att det är till gagn för kryssningen att skicka ut expeditioner. Kryssningen är designad mera för följsamhet, medan expeditionen är designad för att ge sig ut på andra vatten. SKR skriver:

"När människor möts över gränser i en expedition bryts perspektiv och relationer och tillit byggs som blir viktiga för den fortsatta förändringsprocessen".²⁷

Vi har i vårt arbete försökt skapa trygga rum som lär oss att arbeta över gränserna eftersom ingen på egen hand kan hantera komplexiteten i hållbarhetsutmaningarna. Det är nödvändigt att komma från att säga att biblioteken bidrar till de globala målen, och att i stället fokusera på potentialen i omställningsarbetet. I vårt arbete har vi identifierat områden där bibliotek kan behöva bättre kunskap, bättre verktyg och mer innovation.

²⁶ Webbplats för Creative Commons <http://www.creativecommons.se/om-cc/>

²⁷ SKR (2020). "Medskapande omställningsarbete – backcastingmetoder för Agenda 2030", s. 13

Vi behöver stanna i problem och behov

Problemformuleringen har under arbetets gång på många sätt varit omfattande, men vi har också aktivt valt att i hög utsträckning vara kvar i första steget av process där vi har ringat in utmaningar, undersökt behov och idégenererat.

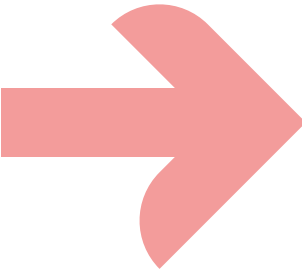
Genom att tematisera har vi försökt formulera relevanta utmaningar. Vi har därefter testat dessa hypoteser och sedan itererat varje temaspår. Var detta ett relevant tema? Vilka luckor och nya utmaningar har uppstått? Vad är egentligen behovet?

Vi har på många sätt valt en förhållandevis bred ansats för att ta oss an uppdraget. I liknande satsningar är det relevant att reflektera kring bredd och djup, och utifrån det göra andra val.

Vi har också varit öppna för att vi på förhand inte vet vilka resultat som är mest viktiga att hitta fram till eller agera på. Det är inte så konstigt eftersom det inte på förhand får att veta när en innovation, alltså något som skapar värde, uppstår. Vi har i vårt arbete därför fokuserat på infallsvinklar och lärande om metodik som kan skapa förutsättningar för innovation som leder till hållbar utveckling.

Tillsammans gör vi större skillnad

Det är utmanande att på relativt kort tid hitta vägar fram som är hållbara och snabbt gör verklig skillnad. Det är också utmanande att vara i en sådan här process, och det kräver att vi litar på processen men att hela tiden även kunna göra ett nytt val om det redan valda spåret inte leder mot den riktning vi tänkt. Gör vi biblioteksutveckling som främjar jämlikhet nu? Blir världen bättre av detta?

Det är utmanande att på relativt kort tid hitta vägar fram som är hållbara och snabbt gör verklig skillnad. Det är också utmanande att vara i en sådan här process, och det kräver att vi litar på processen men att hela tiden även kunna göra ett nytt val om det redan valda spåret inte leder mot den riktning vi tänkt.

Eftersom vi har arbetat iterativt och utforskande har det varit bra att längs vägen stämma av hur det går. Löpande avstämningar har gett oss större möjligheter att tillvarata de kompetenser som finns på KB och det perspektiv såväl som den överblick som KB har. Regionalt har vi haft stor nytta av det aktiva kunskapsutbyte som pågått med KB, där vi genom

KBs utblickar och tips fått en bredare palett att vrida och vända på. Vi upplever också att vår relation till KB har stärkts på ett positivt sätt.

Vi ser det som en fördel att KB och den regionala biblioteksverksamheten fortsätter mötas mera aktivt för att hitta vägar framåt. Detta ser vi stor potential i, och då inte minst kring när det gäller att arbeta med komplexa och övergripande utmaningar som Agenda 2030. Det finns vinster i att mötas mellan olika bibliotekstyper för att skapa arenor för lärande och förändring tillsammans.

Det fanns en inbyggd idé om att Digiteket skulle användas som plattform. Det var inte tillräckligt förankrat och genomförandet försvårades av kommunikationsglapp mellan oss, KB och Digiteket-redaktionen.

Utifrån den här erfarenheten tror vi att liknande satsningar blir ännu bättre om involverade parter i ett tidigt skede ännu mer stannar upp för att gemensamt tydliggöra förväntningar, farhågor och begränsningar. Vi har till exempel under arbetets gång upplevt en spänning mellan kontroll och tillit. Det ser vi som en följd av att vi varit två parter som med olika organisationskulturer har önskat mötas i en ny form och på ett nytt sätt.

Vi har landat i att det är viktigt att vi ännu mer mötas i vad en innovationsprocess är i den här typen av sammanhang, och även att fortsätta utforska KB:s roll i den här typen av satsningar.

Några slutord

Genom uppdragets fokus har vi fått inspiration för hur vi kan förstå och arbeta med Agenda 2030 och de globala målen. Genom formen har vi kunnat och också försökt bygga in för många för ett långsiktigt förändringsarbete. Det är en viktig poäng eftersom vi kan fortsätta arbeta med de trådar som uppdraget gett upphov till på ett integrerat sätt i vår egen verksamhet.

Vi tror att det finns anledning att spinna vidare på medskapande, skruva upp innovationsarbetet och gemensam metodutveckling när det gäller området Agenda 2030 och biblioteksutveckling. Det finns mycket kvar att utforska. Både när det gäller det mera övergripande och utifrån den tematik och de spår vi listat i det tidigare avsnittet.

Med den fortsatta satsningen på Hållbara bibblan vill vi på Biblioteksutveckling Sörmland också fortsätta höja blicken tillsammans med bibliotekspersonal och experter. För att göra ännu mer hållbar biblioteksutveckling.

Victoria Lagerkvist & Malin Klintholm
Biblioteksutveckling Sörmland
Augusti 2022

Biblioteksutveckling
Sörmland